

Bemutakozó a 2016-os Műemlékvédelmi Nyári Egyetemre

1975-ben szereztem építészmérnöki oklevelet a BME Építészmérnöki Karán (a Városépítészeti Tanszéken). 1986-ig a VÁTI-ban településtervezéssel foglalkoztam (33 település tervezésében vettem részt), pontosan két évig a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum főmérnöke voltam, '88-tól 20 és fél éven át különböző minisztériumokban (és országos hatáskörű szerveknél) a településrendezés szakmai irányításában vettem részt, s 2008 őszétől településtervezést tanítok a Budapesti Corvinus Egyetemen, ill. az átszervezés óta a Szent István Egyetem Tájépítészeti és Településtervezési Kar Településépítészeti Tanszékén, mint tudományos munkatárs. 2011 decemberétől a Savaria Urbanisztikai Nyári Egyetem szakmai programját szervezem, 2012 decemberétől a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke vagyok.

Egerhez (és a környékhez) sok minden köt: egyrészt édesanyám a városban született és nevelkedett, édesapám itt végezte a középiskolát, és itt katonáskodott, itt kötöttek házasságot, nagyszüleimnél 1961-ig minden nyarat a Kisfaludy utcában töltöttünk, egyik húgommal '56 őszét is – itt éltük át a forradalmat. 1975-1976-tól igen sok baráttra tettünk szert Egerben, majd '77-től '89-ig majdnem folyamatosan voltak egri munkáim. Ezek közül egyet emelek ki, a városközpont részletes rendezési tervét, amelynek keretében terveztük meg a sétáló belvárost, javaslatot tettünk a MJT kiterjesztésére, helyi védelemre, s tovább vittük a már megkezdett tömb-rehabilitációt. Remek munkatársaim voltak e munkában – akiktől sokat tanultam a tervezés során: Korbonits Dezsőné Márti, Sedlmayr Jánosné Zsuzsa és Mezey András.¹

Sose dolgoztam a műemlékvédelem kereteiben, de mindig nagyon érdekelt e szakterület. Egyetemi éveim alatt az Építészettörténet Tanszék szervezte és egyéb kirándulásokon vettem részt,² majd Erdélyi Balázssal egy TDK munkát is készítettünk,³ az egri tervezési feladatok is rendre ebben a környezetben zajlottak, s az értékvédelem szempontjai meghatározó elemei lettek a terveknek. Kalocsa (Bárh János munkáinak megismerése), Visegrád (találkozás Héjj Miklóssal), Szentendre, Tihany, Kecskemét, Baja, Szekszárd – ezek a települések formálták „városképzetemet”. Szálka község tervének készítésében a falvak öröksége érintett meg.⁴ A Skanzen-béli két év rácsodálkozás volt a népi kultúrára és benne a népi építészet csodáira: helyszíni munkák Rédicson, Petőmihályfán, Kenderesen, Somoskőújfalun. Ezekben az években részt vettem a népi építészeti archívum felmérési

¹ Meg kell még említenem a településcsoport fejlesztési koncepcióját és a város általános rendezési tervét irányító tervező, Kálmán Lászlóné Ráduly Piroskát, aki világlátott tervezőként – többek között – a finn szemlélettel is megismertetett. E munka kapcsán találkoztam Détshy Mihály drámai írásáról az Egerben elkövetett műemlékpusztításokról, mulasztásokról és súlyos hibákról (nem sikerült újra megtalálnom, akkor egy „Múltunk a jelenben” (?) pályázatra írta, ha emlékezetem nem csal.).

² Guzsik Tamással kőfaragójeleket tapintottunk a sötétben Kisanánán, Zádor Mihállyal Nagykapornak, Egregy, Őriszentpéter, Velemér templomaival ismerkedtünk, Bakondi Jánossal Verpelét, Váraszó templomait fedeztük fel. De jártunk siklóson, Kórós, Adorjás kazettás templomaiban, Mánfán, Málomban, ...

³ Az alsóörsi késő-gótikus lakóházzal, az ún. Török-házzal. Itt láttam először a műemlékvédelem problémáit: az OMF dokumentumai között két, egymástól kissé eltérő felmérés létezett, egyik sem vette észre, hogy a megosztott ház másik része is megvan, létezik. Ugyanitt megnéztük az akkori felújítás eredményeként megújult református templomot. A nyugati torony alatt – ahol a tiszteletes elmondása szerint az egykori kapu maradványait keresték a szakemberek – senki nem járt a centiméter vastag finom, érintetlen por tanúsága szerint, s a nem talált ajtó helyén markáns, íves repedés volt látható a falazatban.

⁴ Cifka Anna volt segítségemre a VÁTI Műemléki és Magasépítési Irodájáról. Vele dolgoztam Szekszárdon is.

munkáiban: két nyúli épület részletes felmérésével.⁵ Az ÉVM-ben az Építészeti Főosztályra kerültem - egy szobában dolgoztam Dercsényi Balázssal -, ahol a negyedévenként érkező védetté nyilvánítások minisztériumi véleményezése is feladatomból volt.⁶ Egyik első megbízói munkám pedig a helyi védettségre érdemes együttesek, területek lehatárolása lett, amelyet a VÁTI munkatársai, Hulyák Anna (Sári) és Korompay Kati készítettek. Ebben az időben zajlott az utolsó száz év műemléki vizsgálata, amelynek során elmélyült kapcsolatomban Winkler Gáborral.⁷ A rendszerváltozás utáni időszakban a településtervezés megújítása kapcsán ismerhettem meg Kralovánszky Alánt, majd egy évtizeddel később Nagy Mihályt, az építési és kiváltképp a műemléki törvény munkálataiban lett intenzívebb munkakapcsolatom Fejérdy Tamással, a tervtanácsok révén Arnóth Ádámval, ...

Talán a régi épületek és települések szeretete is hozzájárult ahhoz, hogy egyik lányunk, Klára, művészettörténész lett. Vele és egyik bátyjával egy napot régészkedtünk is a Baji vadászház közeli középkori udvarház ásatásán.⁸

Az egyetemi évek alatt is megtaláltak, megtalálnak olyan tárgyak, mint a települési értékvédelem, a történeti települések elemzése, s olyan kutatási témák, mint a Települési értékvédelem monográfia fejezetei 2011-12-ben (Vukov Konstantinnal és Fatsar Kristóffal), vagy a Rerrich Béla Tájépítészeti Szakkollégium felkérése egy előadásra,⁹ de a diplomázók számára tartott „végredeletszerű” előadások között nekem *A város emlékezete* meg a *Történelmi városrészek* jutottak.¹⁰ A MUT elnökeként pedig az ICOMOS díjbizottságban vettem néhányszor részt, s a közös közterület-megújítási díjbizottságban is tanultam a kollégáktól.¹¹

Előadásaim és publikációim közül több érinti az értékvédelem, a történeti települések/településrészek problémakörét: Az előadások közül egyet említenék: 2015-ben az Országos Főépítész Konferencián, Miskolcon „A településszerkezet, mint génbank” címmel éppen Eger példáján mutattam be a témát. Publikációim:

Az értékvédelem érvényesítése a települési szabályozásban és fejlesztésben (BCE, 2012)
Üzenet a múltból: A Szabadtéri Néprajzi Múzeum új tájegységének megnyitása kapcsán (Új Város, 2006)

Gondolatok a budavári Szent György tér beépítéséről (Örökség, 2005)

El nem hangzott hozzászólás (Műemlékvédelem 43. sz., 1999)

Rekonstrukció, rehabilitáció Egerben (Városépítés 19. sz., 1982)

⁵ Ebben Káldi Gyula volt segítségemre.

⁶ Balázs bevont a Tájak korok múzeumok sorozat egyik elemébe, mint rajzoló. Budapest, alsóvízvárosi plébániatemplom, 1989.

⁷ Vele 1981 tavaszán ismerkedtem meg, amikor az Eger városközpont rrt. ÉVM központi tervtanácsán ő lett az opponensem, mint Pápa városközpontjának Ybl-díjas tervezője.

⁸ Petényi Sándor engedte meg 1993 nyarán, hogy egy délelőtt felbontsuk az udvarház egyik kemencéjének agyagtapasztását. Minden négyzetcentiméteren garantált leletek: korábbi törött edénydarabok: fülek, peremek, talpak minden mennyiségben. Akkor még a körtemplomnak csak a gyűrű alakú földhányását mutatta nekünk.

⁹ A történelmi belvárosok rehabilitációja, 2011.

¹⁰ Schneller István szervezi e tárgyat, ő adja a témákat. Az említett előadások 2015-ben, ill. 2014-ben hangzottak el.

¹¹ A Győr városának odaítélt citromdíj indoklását pl. én fogalmaztam (Dunakapu téri mélygarázs miatti leletmegsemmisítések). Ágostházi Lászlóval két évtizedes együttműködésünk e bizottság munkájában fejeződött be.

Gyalogosövezetek történelmi belvárosokban Eger példáján (Mezey Andrással, Település-fejlesztés 2. sz., 1982)

A szépség és a város: A régi házak, a kopott és a töredékes esztétikai értéke (Új Város 25. évf. 2013)

A szépség és a város egyes vonásai (4D 31. sz., 2013)

Emberi lépték: Megfontolások a város otthonosságáról (Zsovák Orsolyával, Régi-új Magyar Építőművészet, Utóirat, 2015/6. sz.)

Adalékok a történeti városközpontok témájához Eger példáján (4D 39. sz., 2015)

A helyi értékvédelem jelentősége (Páll István – Sisa Béla /szerk./: Népi Műemlékek helye az európai integrációban, Nyíregyháza – Sóstófürdő, 2003. /A szigligeti 2002. novemberi konferencia előadásai)

Eger belváros rendezési terve (Városméretű műemlékvédelem, 1984. Az Egri Nyári Egyetem előadásai).

Éppen 32 éve, 1984 nyarán adtam elő először a Műemlékvédelmi Nyári Egyetemen, akkor még – ha jól emlékszem - benn a városban.

Budapest, 2016. június 14.

Körmendy Imre